

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie

LOL – 4101-19-04/2012
P/12/107

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Olsztynie
ul. Artyleryjska 3e, 10-165 Olsztyn
T +48 89 678 82 00, F +48 89 678 82 30
lol@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-69, 10-950 Olsztyn

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/107 – Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przez administrację publiczną
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Jacek Mrozek, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 84331 z dnia 19 listopada 2012 roku (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Elku, ul. Piłsudskiego 8, 19-300 Elk
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dyrektor Bożenna Bancer-Janiak (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości,¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Podstawą oceny pozytywnej była prawidłowa organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym współpraca z innymi instytucjami oraz realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, programów profilaktycznych oraz programów korekcyjno-edukacyjnych, a także właściwe stosowanie procedury „Niebieskie Karty” wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących w nich przemoc.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na nieunormowaniu w statucie, regulaminie organizacyjnym oraz w zakresach obowiązków pracowników socjalnych MOPS zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie, niezatrudnianiu pracowników socjalnych w wymaganej liczbie, a także przeprowadzaniu przez tych pracowników wywiadów środowiskowych po upływie 14 dni od daty powzięcia informacji o zaistnieniu przemocy w rodzinie (z opóźnieniem wynoszącym od 2 do 34 dni). Również z opóźnieniem wynoszącym od 2 do 7 dni (ogółem w 56 % analizowanych przypadków), przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego przekazywał członkom tego Zespołu lub Grup roboczych formularze „Niebieskiej Karty – A”.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym współpraca z innymi instytucjami

Opis stanu faktycznego

1.1. Dane dotyczące działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Elku (zwanego dalej „MOPS”) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2009-2012 (I półrocze) przedstawia poniższe zestawienie:

I.p.	Wyszczególnienie	I pół. 2010 r.	2010 r.	I pół. 2011 r.	2011 r.	I pół. 2012 r.
I	MIESZKAŃCY					
1	Liczba mieszkańców ogółem	57452	58920	58581	59136	59272
2	Liczba ofiar przemocy w rodzinie korzystających z pomocy	121	214	261	398	248
3	Działania interwencyjne - ogółem, w tym:	0	0	0	0	0
	– izolowanie sprawców od ofiar	0	0	0	0	0
	– eksmisja z lokalu	0	0	0	0	0
	– prace społecznie użyteczne wykonywane przez sprawców	0	0	0	0	0
II	FORMY UDZIELONEJ POMOCY					
1	Interwencja kryzysowa - liczba osób, którym udzielono pomocy, w tym:	10	18	8	18	18
	– dzieciom	6	12	6	12	12
	– współmałżonkom lub partnerom	4	6	2	6	6
	– innym osobom w rodzinie	0	0	0	0	0
2	Pomoc całodobowa - liczba osób, którym udzielono pomocy, w tym:	10	18	8	18	18
	– dzieciom	6	12	6	12	12
	– współmałżonkom lub partnerom	4	6	2	6	6
	– innym osobom w rodzinie	0	0	0	0	0
3	Inne formy pomocy - liczba osób, którym udzielono pomocy, w tym:	121	214	261	398	248
	– pomoc w utrzymaniu mieszkania socjalnego	0	0	0	2	0
	– działania terapeutyczne - ogółem, w tym:	121	214	261	398	248
	program ochrony ofiary przemocy	53	73	212	296	179
	program terapeutyczny	68	141	49	102	69
III	INFRASTRUKTURA INSTYTUCJI					
1	Punkty konsultacyjne	1	1	1	1	1
	– liczba korzystających ofiar przemocy	121	214	261	398	248
2	Ośrodki wsparcia *)	0	0	0	0	0
	– z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	0
	– liczba korzystających ofiar przemocy	0	0	0	5	5
3	Ośrodki interwencji kryzysowej **)	0	0	0	0	0
	– z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	0
	– liczba korzystających ofiar przemocy	10	18	8	14	11
IV	Procedura "Niebieskie karty"					
1	Liczba wypełnionych niebieskich kart, w tym:	20	35	6	15	73
	– przez Policję	20	35	6	15	73
	– przez MOPS	0	0	0	0	0
	– przez przedstawicieli oświaty	x	x	x	0	1
	– przez przedstawicieli służby zdrowia	x	x	x	0	4
2	Liczba spraw, które z powodu braku zgody członków rodziny nie zakończyły się wypełnieniem Niebieskiej Karty i wywiadem środowiskowym	0	0	0	0	0
3	Liczba przekazanych Niebieskich Kart instytucjom działającym na rzecz osób pokrzywdzonych	20	35	6	15	78

*) Na terenie miasta Elku nie funkcjonuje ośrodek wsparcia a osoby kierowane są do specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w Olecku.

**) Na terenie miasta Elku nie funkcjonuje ośrodek interwencji kryzysowej a osoby kierowane są do ośrodka interwencji kryzysowej w Nowej Wsi Elckiej.

(dowód: akta kontroli str. 4)

Ww. dane statystyczne dotyczące okresu objętego kontrolą, MOPS terminowo przekazywał Wydziałowi Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w postaci sprawozdań z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (MPiPS-03 półroczne i roczne).

(dowód: akta kontroli str. 5)

Jak wynika z danych zawartych w powyższym zestawieniu, w badanym okresie pracownicy socjalni nie wszczynali procedury „Niebieska Karta”. Dyrektor MOPS wyjaśniła, że wynikało to z faktu, iż przypadki przemocy domowej, ujawnianych były na ogół w ramach interwencji Policji, stąd to Policja zakładała Niebieskie Karty, a następnie powiadamiała o tym MOPS.

(dowód: akta kontroli str. 4 i 6-9)

W badanym okresie MOPS działał na podstawie statutu wprowadzonego uchwałą Nr XXVI/252/08 Rady Miasta Elku z dnia 2 września 2008 roku. W oparciu o ten Statut oraz regulamin organizacyjny MOPS, wszyscy pracownicy socjalni posiadali określone pisemnie zakresy obowiązków. Nie uwzględniono w nich jednak zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym przede wszystkim zakresu pracy z rodzinami, w których występuje to zjawisko oraz współdziałania z innymi instytucjami. W ocenie Dyrektora MOPS: *„nie zachodzi potrzeba wymieniania w tych aktach prawnych i zakresach obowiązków zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy, ponieważ są one realizowane przez MOPS i pracowników socjalnych w formie szeroko rozumianej pracy socjalnej, wykonywanej we współdziałaniu z innymi podmiotami.”*

(dowód: akta kontroli str. 6-9 i 10-33)

Na podstawie art. 110 ust. 11 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej² (zwaną dalej *ustawą o pomocy społecznej*) MOPS powinien zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy – w stosunku: jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców.

W 2010 roku w mieście Elk zameldowanych było 58.920 mieszkańców, a w 2011 roku – 59.136 mieszkańców. W związku z tym MOPS powinien zatrudniać w tych latach przynajmniej 30 pracowników socjalnych.

W 2010 i 2011 roku MOPS zatrudniał 24 pracowników socjalnych, zaś w 2012 roku (I półrocze) – 25 pracowników socjalnych.

Dyrektor MOPS podała, że przeszkodą w dostosowaniu stanu zatrudnienia pracowników socjalnych do wymogów ustawowych były warunki lokalowe, które uniemożliwiają zwiększenie zatrudnienia. Składająca wyjaśnienie podała ponadto, że potrzeby dotyczące zarówno zwiększenia powierzchni lokalowej, jak też konieczność zwiększenia liczby pracowników socjalnych sygnalizowała każdego roku Prezydentowi Miasta.

(dowód: akta kontroli str. 6-9 i 34-36)

² Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.

Powyższego wyjaśnienia nie potwierdza Prezydent Miasta Elku Tomasz Andrukiewicz, który poinformował, że dyrektor MOPS nie występowała do niego z wnioskiem w tej sprawie. Składający informację podał ponadto, że „*jeśli [dyrektor MOPS] wystąpi [ze stosownym wnioskiem], to zostanie on rozpatrzony zgodnie z procedurami przyjętymi w Urzędzie Miasta Elku*”.

(dowód: akta kontroli str. 37-38)

Wszyscy zatrudnieni badanym okresie w MOPS pracownicy socjalni posiadali kwalifikacje określone w art. 116 *ustawy o pomocy społecznej*.

(dowód: akta kontroli str. 34-36)

W przypadku zaistnienia przemocy w rodzinie, realizując procedurę Niebieska Karta, pracownicy socjalni MOPS motywowali pokrzywdzonych do złożenia zawiadomienia o przestępstwie do prokuratury lub Policji, udania się do ośrodka interwencji kryzysowej lub specjalistycznego ośrodka wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz skorzystania z poradnictwa oferowanego w Punkcie Konsultacyjnym. Sprawców przemocy nakłaniali zaś do podjęcia terapii dla osób uzależnionych lub współuzależnionych w placówkach świadczących takie usługi lub leczenia psychiatrycznego.

Według wyjaśnień Dyrektora MOPS, największym problemem w wykonywaniu zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest nadmiar pracy związanej z realizacją podstawowych obowiązków oraz konieczność udziału w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grup roboczych, co niejednokrotnie skutkowało wykonywaniem obowiązków poza normowanym czasem pracy.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 39-45)

1.2. W trakcie całego okresu objętego kontrolą przy MOPS funkcjonował Zespół Interdyscyplinarny, którego celem było rozwiązywanie problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. Tryb i sposób powoływania i odwoływania członków tego zespołu oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania zostały określone w uchwałach Rady Miasta Elku Nr V.39.2011 z dnia 22 lutego 2011 roku oraz Nr VI.52.2011 z dnia 29 marca 2011 roku, zaś członkowie tego zespołu zostali powołani zarządzeniem Prezydenta Miasta Elku Nr 176/2011 z dnia 24 maja 2011 roku.

W skład tego zespołu wchodził przedstawiciele następujących podmiotów: MOPS, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Elku, Powiatowej Komendy Policji w Elku, Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Elku, Mazurskiego Centrum Zdrowia „Pro-Medica” w Elku (poradni leczenia uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia), Indywidualnej Praktyki Pielęgniarskiej, Elckiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Problemami Psychicznymi i Zagrożonych Marginalizacją „Ostoja” w Elku oraz Sądu Rejonowego w Elku (zespołu kuratorskiej służby sądowej). Ponadto do składu tego zespołu powołano przedstawiciela Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Elku.

(dowód: akta kontroli str. 46)

W okresie od dnia 10 czerwca 2011 roku do dnia 17 kwietnia 2012 roku Przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego była Eliza B., przedstawiciel Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Urzędu Miasta Elku. po

złożeniu rezygnacji przez ww. osobę, od 10 maja 2012 roku do dnia zakończenia kontroli przewodniczącą tego Zespołu była Maria Ś., przedstawiciel Elckiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Problemami Psychicznymi i Zagrożonymi Marginalizacją „Ostoja”).

(dowód: akta kontroli str. 47-50)

W badanym okresie obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego zapewniał MOPS, dostarczając materiałów biurowych oraz pokrywając koszty zakupu usług telekomunikacyjnych i pocztowych.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 roku w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych³ wydatki na zakup ww. materiałów i usług powinny zostać ujęte w rozdziale 85205 ewidencji księgowej „Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. W badanym okresie w planie finansowym MOPS nie utworzono ww. rozdziału.

(dowód: akta kontroli str. 51)

W powyższej sprawie Dyrektor MOPS wyjaśniła, że: „rozdział 85205 nie został utworzony, ponieważ MOPS nie otrzymał żadnych dodatkowych środków na realizację tego zadania. Określenie wysokości poniesionych wydatków na obsługę Zespołu Interdyscyplinarnego nie jest możliwe, dlatego że były one ponoszone w ramach rozdziału 85219 razem z innymi wydatki MOPS”.

(dowód: akta kontroli str. 6-9)

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego nie otrzymywali w badanym okresie dodatkowego wynagrodzenia, diet lub innych świadczeń za udział w posiedzeniach tego zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 52)

W badanym okresie trzech członków Zespołu Interdyscyplinarnego (dwóch pracowników socjalnych i jeden przedstawiciel organizacji pozarządowej) brało udział w następujących szkoleniach:

- „Zadanie członków Zespołów Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie” zrealizowanym w dniach 29-30 listopada 2010 roku przez Polską Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- „Tworzenie i funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych na rzecz aktywnej agresji” zrealizowanym w dniu 1 września 2011 roku przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie,
- „Gmina Elk skutecznie przeciw przemocy w rodzinie” zrealizowanym w dniu 27 października 2011 roku przez Gminę Elk,
- „Praca w Zespołach Interdyscyplinarnych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie” zrealizowanym w dniach 3-4 listopada 2011 roku przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego brała udział w następujących szkoleniach:

³ Dz.U. Nr 38, poz. 207.

- „Przybliżenie zadań oraz działań Ośrodków Wsparcia dla Ofiar Przemocy i ich roli w obecnym systemie wsparcia i pomocy ofiarom przemocy domowej” zrealizowanym w dniu 23 maja 2012 roku przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie,
- „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim – zagadnienia praktyczne” zrealizowanym w dniu 27 czerwca 2012 roku przez Urząd Wojewódzki w Olsztynie.

W ww. szkoleniach uwzględniono również tematykę ochrony dziecka przed przemocą domową.

(dowód: akta kontroli str. 53)

1.3. W badanym okresie w gminie miejskiej Elk opracowano i realizowano „Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, zatwierdzony uchwałą Rady Miasta Elku Nr L/464/10 z dnia 30 marca 2010 roku. W ramach realizacji tego programu prowadzono poradnictwo i interwencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzone przez Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej (Poradnia Rodzinna).

W ww. punkcie konsultacyjnym udzielono w latach 2010-2012 (I półrocze) łącznie 860 porad specjalistów psychoterapeutów, psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych i radców prawnych, w tym 214 porad w 2010 roku, 398 porad w 2011 roku oraz 248 porady w 2012 roku (I półrocze).

W ramach działalności ww. punktu konsultacyjnego prowadzono grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz grupy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców tej przemocy. W latach 2010-2012 (I półrocze) łącznie ze wsparcia skorzystało 230 pokrzywdzonych, w tym 96 osób w 2010 roku, 70 osób w 2011 roku i 64 osoby w 2012 roku (I półrocze) oraz działaniom korekcyjno-edukacyjnym zostało poddanych łącznie 82 sprawców przemocy, w tym 45 osób w 2010 roku, 70 osób w 2011 roku i 5 osób w 2012 roku.

Ponadto osobom dotkniętym przemocą w rodzinie na podstawie zawartych porozumień zapewniano miejsca w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Nowej Wsi Elckiej lub Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia Dla Ofiar Przemocy w Olecku.

1.4. Na realizację zadań wynikających z założeń Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w latach 2010-2012 (I półrocze) gmina Miasto Elk wydatkowała łącznie 158.535 zł, z czego 91.595 zł w 2010 roku (rozdział 85154 – środki finansowe na walkę z alkoholizmem), 47.484 zł w 2011 roku, a 19.456 zł w I półroczu 2012 roku (rozdział 85205 – środki własne z budżetu Miasta Elku). Wydatki na ten cel zabezpieczały potrzeby w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 54)

1.5. W celu realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie gmina Miasto Elk zawarła w dniu 25 maja 2011 roku porozumienia z następującymi podmiotami: MOPS, Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Elku, Powiatową Komendą Policji w Elku, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Elku, Mazurskim Centrum Zdrowia „Pro-Medica” w Elku, Indywidualną Praktyką Pielęgniarską, Elckim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Problemami Psychicznymi i Zagrożonych Marginalizacją „Ostoja” w Elku oraz Sądem Rejonowym w Elku.

Celem zawartych porozumień było m.in. podejmowanie czynności na rzecz osób lub rodzin dotkniętych przemocą, wzajemna informacja i udostępnianie danych

o osobach objętych wsparciem oraz podejmowanie wspólnych przedsięwzięć o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i promocyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 55)

Zgodnie z wytycznymi Prokuratora Generalnego z dnia 12 grudnia 2011 roku dotyczącymi zasad postępowania powszechnych jednostek prokuratury w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, kierownicy jednostek organizacyjnych prokuratury powinni nawiązywać współpracę z organizacjami administracji rządowej, samorządowej oraz organizacjami pozarządowymi w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a współdziałanie w ramach form przewidzianych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym w ramach zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych nie może naruszać niezależności prokuratora.

W badanym okresie Prokuratura Rejonowa w Elku nie podpisała z gminą Miastem Elk porozumienia o współpracy, a prokuratorzy tej jednostki nie wchodzili do składu Zespołu Interdyscyplinarnego.

W powyższej sprawie Prokurator Rejonowy w Elku Dariusz Piekarski poinformował, że: *„Prokuratura Rejonowa nie została poinformowana o utworzeniu Zespołu Interdyscyplinarnego i nie otrzymała zaproszenia do udziału w pracach tego zespołu. Jeśli taka propozycja będzie skierowana ze strony gminy Miasta Elk, to prawdopodobnie zostanie ona przyjęta”*.

(dowód: akta kontroli str. 56-57)

Według wyjaśnień Dyrektora MOPS, Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz dwóch pracowników socjalnych największą przeszkodą we współpracy z prokuraturą był brak informacji o prowadzonych przez nią postępowaniach oraz o wydanych orzeczeniach sądowych w sprawie przemocy w rodzinie, w których stroną postępowania był prokurator.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 35-41, 58-61)

1.6. W badanym okresie MOPS nie był poddany kontroli w zakresie realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w tym kontroli prowadzonych przez wojewodę na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 roku w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie⁴.

(dowód: akta kontroli str. 62)

1.7. Po dniu 17 października 2011 roku do MOPS nie wpływały skargi, pisma z placówek oświatowych lub placówek służby zdrowia informujące o potencjalnych przypadkach przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli str. 63)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- nieunormowanie w statucie, regulaminie organizacyjnym oraz w zakresach obowiązków pracowników socjalnych MOPS zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

⁴ Dz. U. Nr 126, poz. 718.

- niezatrudnianie pracowników socjalnych w liczbie odpowiadającej normie określonej w art. 110 ust. 11 *ustawy o pomocy społecznej*.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie z nieprawidłowościami działalność kontrolowanej jednostki w zakresie organizacji wykonywania zadań przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym współpracy z innymi instytucjami.

2. Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, programów profilaktycznych oraz programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

2.1. W badanym okresie Rada Miasta Elku oraz jej stałe komisje zajmowały się sprawami związanymi z przemocą w rodzinie przy okazji procedowania nad:

- uchwałami Nr V.39.2011 z dnia 22 lutego 2011 roku oraz Nr VI.52.2011 z dnia 29 marca 2011 roku w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków tego zespołu oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania,
- uchwałą Nr L/464/10 z dnia 30 marca 2010 roku sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2015,
- sprawozdaniami z realizacji ww. programu, a także corocznymi sprawozdaniami z działalności MOPS.

Zgodnie z art. 110 ust. 9-10 ustawy o pomocy społecznej Dyrektor MOPS powinien corocznie przedstawiać Radzie Miasta Elku potrzeby w zakresie pomocy społecznej, które mogą posłużyć do opracowania i wdrożenia w życie lokalnych programów pomocy społecznej mających związek z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie bądź ich ewaluacji.

W latach 2010-2012 (I półrocze) Dyrektor MOPS przedstawiała Radzie Miasta Elku potrzeby w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 64)

2.2. Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* Gmina Miasto Elk opracowała i realizowała Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2010-2015. W wyniku analizy treści tego programu ustalono m.in. że:

- przed rozpoczęciem konstrukcji programu zostały przeprowadzone badania monitorujące zjawisko przemocy w mieście Elku z wykorzystaniem wskaźników określonych w poprzednich programach. Ponadto była przeprowadzona diagnoza stanu problemów i zagrożeń społecznych dla miasta Elku, której efektem było uzupełnienie dotychczasowych działań prowadzonych na rzecz przeciwdziałania przemocy o pracę edukacyjną na rzecz mieszkańców miasta (szkolenia dla grup zawodowych zajmujących się zapobieganiem przemocy w rodzinie: kuratorzy sądowi, MOPS, policja, pedagodzy) oraz poradnictwo specjalistyczne w Poradni Rodzinnej (Punkcie Konsultacyjnym dla Ofiar Przemocy Domowej),
- przy opracowywaniu programu opierano się na danych uzyskanych od Miejskiej

Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Rodzinnej, Poradni Terapii Uzależnienia i Współzależnienia od Alkoholu, Ośrodka Terapii Uzależnień w Starych Juchach oraz instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz rozwiązywania problemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

- osoby realizujące program brały udział w szkoleniach i konferencjach, na których prezentowane były rozwiązania wypracowane w innych krajach, a także został wprowadzony trening zastępowania agresji ART autorstwa Arnolda Goldstein USA – program dla osób z zachowaniami agresywnymi,
- od początku funkcjonowania programu (2010 rok) została utworzona Poradnia Rodzinna, w skład której wszedł Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej, która w dalszym czasie rozszerzyła ofertę pomocową związaną ze zjawiskiem przemocy tj. wprowadziła zajęcia w grupach wsparcia dla osób doświadczających przemocy, grupach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy oraz konsultacje indywidualne dla sprawców przemocy, a także powołano Zespół Interdyscyplinarny,
- przy opracowywaniu programu brali udział przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Rodzinnej, Poradni Terapii Uzależnienia i Współzależnienia od Alkoholu, kuratorzy sądowi, przedstawiciele służby zdrowia, instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz rozwiązywania problemów przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profesjonalnie przygotowani realizatorzy programu,
- na podstawie danych statystycznych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie oraz diagnozy stanu problemów i zagrożeń społecznych dla miasta Elku zidentyfikowano główny problem w postaci zjawiska przemocy występującego w rodzinach oraz niskiej świadomości społecznej,
- w programie ujęty został cel główny: Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie na terenie miasta Elku poprzez tworzenie zintegrowanego systemu pomocy i wsparcia oraz cele szczegółowe:
 - zapobieganie występowania przemocy w rodzinie poprzez podnoszenie świadomości społecznej oraz ograniczanie zaburzeń życia społecznego związanego z występowaniem przemocy,
 - zmniejszenie negatywnych następstw dla ofiar i świadków występowania przemocy w rodzinie,
 - zapobieganie stosowaniu przemocy w rodzinie,
 - poprawa skuteczności działań osób uprawnionych do przeciwdziałania przemocy oraz monitorowanie występowania przemocy w rodzinie, jej rozmiarów i skutków społecznych oraz efektywność podejmowanych działań,
- określono w programie sposób jego realizacji oraz wskazano jego realizatorów oraz zasoby miejskie, jakie zostaną użyte do realizacji poszczególnych zadań,
- w programie określono wskaźniki do realizacji poszczególnych celów szczegółowych, do których należą: 1) ilość osób dotkniętych przemocą korzystających z terapii indywidualnej, 2) ilość sprawców przemocy, którzy uczestniczy w korekcyjnych sesjach terapii indywidualnej i grupowej, 3) ilość osób korzystających z porad prawnych,

- określono w programie sposób monitorowania, który zakłada iż koordynacją realizacji zadań będzie zajmował się Pełnomocnik Prezydenta art. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii oraz Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w związku z czym przeprowadzono 42 kontrole realizacji programu w 2010 roku, 24 kontrole w 2011 roku, oraz 9 kontroli w I półroczu 2012 roku, a ponadto corocznie do 31 marca roku przedkładano Prezydentowi i Radzie Miasta Elku sprawozdanie z wykonania Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w roku poprzednim.

(dowód: akta kontroli str. 65)

2.3. W badanym okresie gmina Miasto Elk realizowała zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do tych zadań należały:

- stosowanie procedury Niebieska Karta,
- powołanie i rozwój instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie – Zespół Interdyscyplinarny, Poradnia Rodzinna, Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy Domowej,
- opracowanie i realizowanie programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie (grupy wsparcia i konsultacje indywidualne dla osób doświadczających przemocy) oraz utworzenie „niebieskiego pokoju” przy Sądzie Rejonowym w Elku, mającego na celu zapewnienie odpowiednich warunków do przesłuchań dzieci i dorosłych ofiar przemocy w rodzinie,
- prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do sprawców przemocy w postaci spotkań indywidualnych i grupowych.

Efektami realizacji ww. zadań były:

- identyfikacja ofiar i sprawców przemocy,
- uzyskanie informacji dotyczących rozmiarów zjawiska przemocy,
- dokonanie oceny istniejącej infrastruktury pomocowej oraz stworzenie warunków organizacyjnych do udzielania profesjonalnej pomocy,
- udzielanie wszechstronnej pomocy ofiarom przemocy oraz poddawanie sprawców przemocy działaniom korekcyjno-edukacyjnym,
- podniesienie kompetencji zawodowych służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie,
- zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy oraz podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy,

Z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie gmina Miasto Elk terminowo składała sprawozdania do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej za pośrednictwem Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

(dowód: akta kontroli str. 66)

2.4. W badanym okresie Rada Miasta Elku corocznie uchwałała Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (uchwały Nr: XLIX/455/10 z dnia 23 lutego 2010 roku, V.40.2011 z dnia 22 lutego 2011 roku oraz XVII.155.2012 z dnia 28 lutego 2012 roku).

W wyniku analizy ww. programu ustalono m.in., że:

- przed rozpoczęciem konstrukcji programu zostały przeprowadzone badania monitorujące problemy uzależnień i związane z nim zagrożenia społeczne z wykorzystaniem wskaźników określonych w poprzednich programach, a ponadto była przeprowadzona diagnoza stanu problemów i zagrożeń społecznych dla miasta Elku. Zaleceniem było uzupełnienie dotychczasowych działań z zakresu profilaktyki uzależnień o kontynuację poradnictwa specjalistycznego w Poradni Rodzinnej – Punkcie Konsultacyjnym dla Młodzieży i ich Rodziców oraz działań w zakresie profilaktyki szkolnej, co zostało uwzględnione.
- przy tworzeniu programu opierano się na danych uzyskanych od Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Rodzinnej, Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, Ośrodka Terapii Uzależnień w Starych Juchach, instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych,
- osoby realizujące program brały udział w szkoleniach i konferencjach, na których prezentowane były rozwiązania wypracowane w innych krajach, np. od 2010 roku prowadzony był program *„Daj mi szansę – ja też potrafię – pedagog uliczny”*, który jako program prowadzony w środowisku otwartym (na ulicach, w bramach itp.) był powieleniem modelu wypracowanego w krajach Europy Zachodniej i innych krajów,
- od początku realizacji programu została utworzona Poradnia Rodzinna, w skład której wszedł Punkt Konsultacyjny dla Młodzieży i ich Rodziców, który rozszerzył ofertę pomocową związaną z profilaktyką uzależnień tj. grupa wsparcia dla młodzieży, grupa wsparcia dla kobiet współuzależnionych, grupa DDA oraz konsultacje indywidualne dla młodzieży pochodzącej z rodzin z problemem alkoholowym i ich rodziców, a w związku z dużym zapotrzebowaniem mieszkańców miasta Elku wprowadzone zostały dyżury psychiatry dziecięcego,
- przy opracowywaniu programu brali udział przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradni Rodzinnej, Poradni Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu, kuratorzy sądowi, przedstawiciele służby zdrowia, instytucji, organizacji i stowarzyszeń działających na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych oraz profesjonalnie przygotowani realizatorzy programu,
- głównym i zidentyfikowanym problemem ujętym w Programie było zjawisko nadużywania alkoholu oraz szkody z tym związane; został on zidentyfikowany na podstawie danych statystycznych dotyczących zjawiska problemów alkoholowych oraz diagnozy stanu problemów i zagrożeń społecznych miasta,
- w programie ujęte zostały cele główne: zmniejszenie rozmiaru problemów alkoholowych w Elku, zapobieganiu powstawaniu nowych patologii i zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z istniejącymi problemami oraz cele szczegółowe:
 - zwiększenie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
 - udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą,

- prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 ust. 1 i 15 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁵ oraz prowadzenie procedur zmierzających do uzyskania orzeczenia o obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- w program określono sposoby jego realizacji oraz realizatorów, a także zasoby jakie posiada przeznaczy do realizacji poszczególnych zadań,
- przyjęto następujące wskaźniki rozmiarów zjawiska i stosowanych działań: 1) pacjenci, którzy ukończyli terapię i utrzymują abstynencję ponad rok; 2) liczba osób, która po raz pierwszy podjęła terapię; 3) liczba osób, która korzystała z porad prawnych; 4) ilość grup wsparcia dla dzieci i młodzieży oraz liczba korzystających z nich osób; 5) liczba uczniów korzystających z programów profilaktycznych w szkołach, świetlicach i w środowisku otwartym; 6) ilość organizacji pozarządowych organizujących zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży; 7) ilość kontroli placówek handlowych i gastronomicznych,
- w programie został określony sposób monitorowania, który zakłada iż koordynacją realizacji zadań będzie Pełnomocnik Prezydenta ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii oraz Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w związku czym prowadzone są kontrole realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki na realizację Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych określone były w budżecie Miasta Elku na poszczególne lata (2010 – 2012) w rozdział 85154 i pochodziły z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedkładane są Prezydentowi i Radzie Miasta Elku sprawozdania z jego wykonania do 31 marca roku za rok poprzedni.

(dowód: akta kontroli str. 67)

2.5. W wyniku zmiany art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2010 roku, do zadań własnych gminy ustawodawca zaliczył działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie (tzw. rodzin ryzyka).

⁵ Dz.U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.

W okresie od 1 sierpnia 2010 roku do dnia zakończenia kontroli Rada Miasta Elku nie dokonała zmiany Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w ww. zakresie.

W powyższej sprawie Naczelnik Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Elku Irena Katarzyna Podlecka wyjaśniła, że: „zmiana dotycząca wpisania do programu zagadnień dotyczących tych działań nie była konieczna, ponieważ były już one ujęte w programie w postaci szeroko zakrojonych działań profilaktycznych i jako zadanie własne gminy było stale realizowane.”

(dowód: akta kontroli str. 68)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, programów profilaktycznych oraz programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

3. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, w tym postępowanie wobec osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc

3.1. Szczegółowej analizie poddano 25 postępowań wobec rodzin objętych przemocą domową, prowadzonych przez MOPS przed dniem 17 października 2011 roku w oparciu o ustawę o pomocy społecznej oraz rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 roku w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego⁶.

3.1.1. W badanym okresie MOPS nie wszczynał samodzielnie postępowań „Niebieskie Karty”, a czynności w tym postępowaniu przeprowadzał na wniosek Policji. Wpływające wnioski były ewidencjonowane w prowadzonym przez MOPS rejestrze.

3.1.2. Na podstawie § 2 ust. 1 ww. rozporządzenia MOPS powinien przeprowadzić wywiad środowiskowy w terminie 14 dni po otrzymaniu od Policji informacji o przemocy w rodzinie.

We wszystkich 25 analizowanych przypadkach przemocy w rodzinie pracownicy socjalni MOPS przeprowadzili wywiady środowiskowe, z czego w 16 przypadkach dokonali tego w wymaganym terminie, zaś w 9 przypadkach przeprowadzili wywiad środowiskowy już po upływie obowiązującego terminu 14 dni od daty wpływu tych spraw do MOPS. Opóźnienia te wynosiły od 2 do 34 dni.

(dowód: akta kontroli str. 69-72)

W powyższej sprawie Kierownik Sekcji Pracy Socjalnej MOPS podała, że: „głównym powodem przekroczenia terminu była nieobecność osób dotkniętych

⁶ Dz.U. Nr 77, poz. 672 ze zm.

przemocą w ich miejscu zamieszkania. Pracownicy socjalni po otrzymaniu informacji z Policji niezwłocznie podejmowali czynności przeprowadzenia wywiadu. W przypadkach nieobecności lub braku kontaktu z pokrzywdzonymi osobami, wysyłali oni wezwanie do zgłoszenia się do MOPS, w związku z czym termin przeprowadzenia wywiadu wydłużał się”.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

W 8 przypadkach podczas przeprowadzania wywiadu środowiskowego pracownicy socjalni MOPS wypełnili formularz „Pomoc Społeczna – Niebieska Karta” i ułożyli plan pomocy rodzinie dotkniętej przemocą, zaś w 17 przypadkach takiego formularza nie wypełnili i nie ułożyli ww. planu. Po przeprowadzeniu powyższych wywiadów kolejne wizyty w rodzinach dotkniętych przemocą pracownicy socjalni przeprowadzali jeden raz w miesiącu.

(dowód: akta kontroli str. 69-72)

W powyższej sprawie Kierownik Sekcji Pracy Socjalnej MOPS wyjaśniła, że: *„w tych przypadkach nie wypełniono formularza „Pomoc Społeczna – Niebieska Karta”, ponieważ osoby pokrzywdzone nie wyraziły zgody na wypełnienie tego formularza i odmówiły współpracy z pracownikiem socjalnym.”*

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

We wszystkich 25 analizowanych przypadkach pracownicy socjalni MOPS podjęli niezbędne czynności zapewniające ochronę życia i zdrowia pokrzywdzonych przekazując im adresy i telefony do placówek mogących zapewnić schronienie i bezpieczeństwo oraz poinformowali o odpowiedzialności karnej, jakiej podlega sprawca przemocy za znęcanie się fizyczne lub psychiczne.

3.1.3. We wszystkich 25 przypadkach przemocy w rodzinie sąd nie zastosował wobec sprawców środków zapobiegawczych, probacyjnych, karnych lub innych.

W 6 na 25 analizowanych przypadków dochodziło ponownie do aktów przemocy, a ich sprawcy nie brali udziału w realizacji programów dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli str. 69-72)

W powyższej sprawie Kierownik Sekcji Pracy Socjalnej MOPS wyjaśniła, że: *„wymienione osoby były informowane przez pracowników socjalnych o możliwości skorzystania z pomocy, ale odmawiały one współpracy”.*

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

Pracownicy socjalni MOPS wobec sprawców przemocy nie kierowali wniosków do kuratorów sądowych lub prokuratora o wystąpienie do sądu w sprawie zarządzenia warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności lub wniosków o odwołanie przez sąd warunkowego przedterminowego zwolnienia wobec skazanego za przestępstwa związane z przemocą w rodzinie.

3.1.4. We wszystkich 25 analizowanych przypadkach przemocy w rodzinie pracownicy socjalni MOPS informowali o możliwości skorzystania przez ofiary tej przemocy ze schronienia w ośrodku interwencji kryzysowej lub poradnictwa specjalistycznego. Z oferty poradnictwa socjalnego, psychologicznego, prawniczego i terapeutycznego skorzystały dwie ofiary przemocy.

3.1.5. W każdym analizowanym przypadku MOPS współpracował z Policją w zakresie prowadzonych postępowań i uzyskiwał od tego organu informacje niezbędne do prowadzenia postępowania w zakresie przemocy w rodzinie.

W 22 na 25 analizowanych przypadków przemocy w rodzinie MOPS nie współpracował z sądem, zespołem kuratorskiej służby sądowej, prokuraturą, instytucjami służby zdrowia, oświaty i innymi instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym nie zwracał się do tych organów o informacje dotyczące ofiar i sprawców przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 69-72)

W powyższej sprawie Kierownik Sekcji Pracy Socjalnej MOPS wyjaśniła, że: *„głównym powodem braku współpracy z innymi instytucjami była odmowa podjęcia działań ze strony osób pokrzywdzonych”*.

(dowód: akta kontroli str. 73-74)

3.2. Postępowania prowadzone w okresie po 17 października 2011 roku w oparciu o Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty”⁷.

Szczegółowej analizie poddano 25 postępowań prowadzonych w tym okresie (14 zakończonych i 11 kontynuowanych) wobec rodzin objętych przemocą domową, prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny

Przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego od dnia 10 maja 2012 roku do dnia zakończenia kontroli była Maria Ś. Poprzednio (w okresie od dnia 10 czerwca 2011 roku do dnia 17 kwietnia 2012 roku) funkcję tę pełniła Eliza B.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

3.2.1. Na podstawie z § 8 ust. 1 ww. rozporządzenia Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, przekazuje go członkom Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grupy roboczej.

W 14 na 25 analizowanych przypadków przemocy w rodzinie przekazanie „Niebieskiej Karty – A” członkom Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grup roboczych odbyło się z opóźnieniem wynoszącym od 2 do 7 dni.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

W powyższej sprawie była Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego wyjaśniła, że opóźnienia te spowodowane były *„spiętrzeniem spraw prowadzonych przez Zespół i koniecznością osobistego dostarczania dokumentacji członkom Grup roboczych”*.

(dowód: akta kontroli str. 80-81)

Skład Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych był zgodny z art. 9a ust. 3 i 11 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, tzn. w ich skład wchodził przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Miejskiej Komisji

⁷ Dz. U. Nr 209, poz. 1245.

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i kuratorskiej służby sądowej.

3.2.2. We wszystkich 25 analizowanych przypadkach przemocy w rodzinie Grupy robocze na swoim pierwszym posiedzeniu dokonały analizy sytuacji rodziny dotkniętej przemocą, z czego w czterech przypadkach dokonano tego bez obecności pokrzywdzonego, a w jednym przypadku nie odnotowano w ogóle udziału bądź braku udziału pokrzywdzonego.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

W powyższej sprawie była Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego wyjaśniła, że: *„jeśli nie było adnotacji o uczestnictwie pokrzywdzonego w posiedzeniu Grupy, to zapewne stało się tak przez niedopatrzenie”*.

(dowód: akta kontroli str. 80-81)

W 20 na 25 analizowanych przypadków przemocy w rodzinie, członkowie Grup roboczych na posiedzeniach z udziałem pokrzywdzonych wypełniali formularz „Niebieska Karta – C”, w tym opracowali indywidualny plan pomocy osobom i rodzinom dotkniętym przemocą, z czego w dwóch przypadkach wypełniali ten formularz i plan pomimo nieobecności pokrzywdzonego, zaś w trzech przypadkach nie skorzystano z możliwości wypełnienia tego formularza pod nieobecność pokrzywdzonego.

W 9 na 25 analizowanych przypadków przemocy w rodzinie członkowie Grup roboczych na posiedzeniu z udziałem sprawców tej przemocy wypełnili formularz „Niebieska Karta – D”, a w 16 przypadkach nie wypełnili tego formularza z powodu nieobecności tych sprawców na posiedzeniu Grupy.

Posiedzenie ww. grup roboczych odbywały się z częstotliwością określoną w art. 9a ust. 7 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

3.2.3. Wobec 11 sprawców przemocy sąd zarządził wykonanie środków prawnych, z czego wobec czterech sprawców wydał nakaz opuszczenia mieszkania, wobec jednego sprawcy wydał nakaz powstrzymania się od nadużywania alkoholu lub innych środków odurzających, a wobec siedmiu sprawców wydał nakaz poddania się leczeniu odwykowemu.

W jednym, na 25 analizowanych przypadków, dochodziło ponownie do aktów przemocy. W żadnym przypadku sprawcy nie brali udziału w realizacji programów dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

W powyższej sprawie była i obecna Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego wyjaśniły, że: *„sprawcy przemocy domowej każdorazowo byli informowani przez Zespół o ofercie uczestnictwa w lokalnych programach, ale z niej nie korzystali”*.

(dowód: akta kontroli str. 80-84)

W przypadku dziewięciu sprawców przemocy sąd zastosował dozór lub nadzór kuratora sądowego.

Zespół Interdyscyplinarny w jednym przypadku skierował wniosek do kuratora sądowego o wystąpienie do sądu w sprawie zarządzenia warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności.

We wszystkich 25 analizowanych przypadkach przemocy w rodzinie członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego lub Grup roboczych informowali o możliwości skorzystania przez ofiary tej ze schronienia w ośrodku interwencji kryzysowej lub poradnictwa specjalistycznego.

Jedna ofiara przemocy domowej skorzystała z poradnictwa terapeutycznego.

W wszystkich 25 analizowanych przypadkach przemocy w rodzinie Zespół Interdyscyplinarny współpracował z Policją, zespołem kuratorskiej służby sądowej, instytucjami służby zdrowia, oświaty i innymi instytucjami działającymi w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny nie współpracował i nie zwracał się do sądu i prokuratury o informacje dotyczące ofiar i sprawców przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

W powyższej sprawie była i obecna Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego wyjaśniły, że: *„nie było podstaw prawnych do żądania od sądu i prokuratury takich informacji, ale były one uzyskiwane ustnie od członków Zespołu lub Grup reprezentujących Policję i zespół kuratorskiej służby sądowej”*.

(dowód: akta kontroli str. 80-84)

3.2.4. W 6 na 25 analizowanych przypadków przemocy w rodzinie w posiedzeniach Grup roboczych uczestniczyli wszyscy jej członkowie, a w 19 przypadkach w posiedzeniach tych nie uczestniczyli przedstawiciele: Policji (6 nieobecności), oświaty (7), Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (8), ochrony zdrowia (11), kuratorskiej służby sądowej (14).

Średnia frekwencja na posiedzeniach Grup roboczych przeprowadzonych w badanym okresie wynosiła 55 %.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

W powyższej sprawie była i obecna Przewodnicząca Zespołu Interdyscyplinarnego wyjaśniły, że: *„przedstawiciele tych podmiotów byli zapraszani na wszystkie spotkania grup roboczych, na których wymagana była ich obecność”*.

(dowód: akta kontroli str. 80-84)

3.2.5. W analizowanych przypadkach pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe nie odbierał dzieci i nie umieszczał ich u innej osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej.

(dowód: akta kontroli str. 75-79)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- przeprowadzenie przez pracowników socjalnych 9 wywiadów środowiskowych po upływie 14 dni od daty wpływu tych spraw do MOPS, z opóźnieniem wynoszącym od 2 do 34 dni.
- przekazanie przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego 14 formularzy „Niebieskiej Karty – A” członkom tego Zespołu lub Grup roboczych z opóźnieniem wynoszącym od 2 do 7 dni.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie z nieprawidłowościami działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji procedury „Niebieskiej Karty”, w tym postępowania wobec osób dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Prawidłowe unormowanie w statucie, w regulaminie organizacyjnym oraz w zakresach obowiązków pracowników socjalnych MOPS, zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Podjęcie działań w celu pozyskania środków finansowych na zatrudnianie pracowników socjalnych, w liczbie określonej w przepisach ustawy o pomocy społecznej.
3. Przeprowadzanie przez pracowników socjalnych wywiadów środowiskowych w terminie nieprzekraczającym 14 dni od daty powzięcia informacji o przemocy w rodzinie.
4. Terminowe przekazywanie przez przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego formularzy „Niebieskiej Karty – A” członkom tego Zespołu lub członkom Grup roboczych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, dnia grudnia 2012 r.

Jacek Mrozek
specjalista kontroli państwowej

.....
podpis